

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 3 april 1945 kl. 11 fm.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om beredande åt landsbygdens befolkning av rättvisare representation i riksdagens andra kammare.

Uti de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 221 i första kammaren av herr *Heiding m. fl.* och nr 359 i andra kammaren av herrar *Svensson* i Grönvik och *Jonsson* i Skedsbygd hemställes, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om utredning och förslag angående möjligheterna att genomföra sådana modifikationer av valmetod och valkretsindelning för andra kammaren, att åt landsbygdens befolkning beredes bättre och rättvisare förutsättningar för en mot dess storlek och betydelse svarande representation».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

Då andrakammarvalkretsarna år 1909, i samband med det proportionella valsysteemets införande, förstorades, ställdes man inför alternativet att antingen frångå den tidigare gällande principen, att land och stad skulle hänföras till skilda valkretsar, och förena de mindre städerna med landsbygden eller att sammanföra flera ofta långt ifrån varandra liggande städer till en stadsvalkrets. Då det ansågs, att dessa mindre städer hade mera gemensamt med den kringliggande landsbygden än med städer i andra delar av riket, valdes det förstnämnda alternativet. Endast sex rena stadsvalkretsar, bestående av större städer, bildades. År 1921 förstorades valkretsarna ytterligare. Enligt den lydelse 30 § lagen om val till riksdagen då erhöll och som alljämt är gällande, bygger valkretsindelningen i princip på länsindelningen. Numera finnas blott tre stadsvalkretsar, nämligen Stockholm, Göteborg samt fyrstadskretsen Malmö—Hälsingborg—Landskrona—Lund.

Föreliggande motioner åsyfta en utredning angående möjligheterna att genomföra sådana modifikationer av valmetod och valkretsindelning för andra kammaren, att städer och stadsliknande samhällen sammanföres i skilda valkretsar.

Motioner i samma ämne väcktes vid riksdagarna 1938 och 1939. De avstyrktes av konstitutionsutskottet (utl. nr 5 år 1938 och nr 10 år 1939) samt avsgos av riksdagen. Utskottet framhöll vid båda tillfällena såsom skäl för sitt ståndpunktstagande, att det proportionella valsysteem förutsatte, att valkretsarna vore förhållandevis stora för att ett med hänsyn till partiernas storlek och röstetal rättvist resultat måtte kunna uppnås. Redan på grund härav vore en uppdelning av vissa valkretsar i särskilda kretsar för

landsbygd och särskilda för städer och stadsliknande samhällen i hög grad olämplig. Jordbrukets intressen, vilkas tillgodoseende vore syftemålet med förslaget, hade även inom riksdagen en representation, som väl motsvarade numerären av den befolkning, som vore sysselsatt inom denna näringsgren. Något för jordbruksbefolkningen bättre resultat kunde icke förväntas genom en uppdelning av valkretsar på förslaget sätt. Ej heller kunde en dylik valkretsreglering utan stora olägenheter verkställas. Det vore sålunda ofta förenat med oöverstigligen svårigheter att avgöra var gränsen skulle dragas mellan landsbygd å ena sidan samt städer och stadsliknande samhällen å den andra. Härtill komme en ständigt försiggående förskjutning från landsbygd till stadsliknande samhällen eller industriorter. Denna gränsförskjutning skulle, därest landsbygd och stad eller stadsliknande samhällen skildes i särskilda valkretsar, föranleda ständiga ändringar i valkretsindelningen. Sådana ändringar medförde emellertid en fara för att ovidkommande synpunkter därvid kunde göra sig gällande, såsom att olika partier sökte tillgodose sina särskilda intressen.

Då några skäl för ett förändrat ståndpunktstagande från riksdagens sida ej anförts av motionärerna, får utskottet under hänvisning till ovan anförda synpunkter, som enligt utskottets mening alltjämt äga giltighet, hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 20 mars 1945.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande: herrar Hallén, Sandegård, Källman, Karl August Johanson, Elmgren, Oskar Mattsson, John Sandberg, Albert Andersson, Ragnar Bergh*, Holmbäck*, Pettersson i Norregård, Nilsson i Göteborg, Nolin, Kyling, Norén, Spångberg, von Friesen*, Dickson och fröken Nygren*.*

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Albert Andersson* och *Pettersson* i Norregård, som inom utskottet yrkat, att utskottet måtte tillstyrka de föreliggande motionerna.
